

Parlament del Dia de la Memòria a Elna

written by Daniela Grau | 26 de maig de 2022

El següent escrit és el parlament que es va llegir el 22 de maig d'enguany a Elna, en el marc de les activitats commemoratives del Dia de la Memòria.

Benvolguts amics i connacionals,

És amb gran plaer que al cap de tres anys tornem a celebrar amb tots vosaltres el que vam anomenar a Elna el Dia de la Memòria, sense saber que al Principat de Catalunya el 2012 es va anomenar Dia de la Memòria el 19 de juny per homenatjar –amb actes de tota mena i tocs de campanes de prop de dues-centes esglésies– el nostre poeta nacional mossèn Cinto Verdaguer quan feia 110 anys de la seva mort, i amb ell, tots els qui al llarg dels segles han defensat i promogut la nostra llengua.

Aquí, a la Catalunya del Nord, precisament a Elna vam decidir anomenar Dia de la Memòria el dia de la Commemoració d'una de les múltiples massacres patides per la nostra ciutat al llarg dels segles per haver resistit als invasors i conqueridors francesos: la massacre del 25 de maig del 1285 pels croats encapçalats pel rei de França Felip l'Ardit. Vam triar aquella denominació per fer palès que hem de fer memòria de la nostra història no ensenyada, ocultada o manipulada.

El sistema educatiu francès ens priva de la memòria històrica que ens pertoca de ple dret. Només s'ensenyava la història oficial francesa. Havent impartit cursos en un institut durant trenta-vuit anys i també a principiants a la Universitat de Perpinyà, vaig haver de constatar que la gran majoria ni sabia que Caucoliberis, Ruscino i Illiberis eren noms de ciutats ibèriques; i jo mateixa ignoraria encara el com, quan i perquè

del marbre esclatat per l'incendi de la porta principal de la catedral, si no hagués estat per l'afany de dos il·liberencs precursors, Lluís Bassede i Roger Grau, de descobrir i fer descobrir el passat de la capital episcopal Elna, la ciutat més prestigiosa, més antiga del país. Fa uns anys arqueòlegs van descobrir molt a prop de l'actual catedral la primera catedral del segle VI, de mida encara més imponent i fa poques setmanes han desterrat més sarcòfags paleocristians a la Vila Baixa.

Fem memòria del passat per cert. En una de les commemoracions anteriors vam fer el repàs dels nombrosos saquejos d'Elna. Com ho constatem amb Ucraïna, les nacions agredides, víctimes d'atrocitats, violacions, destruccions, cremades, matances, resisteixen i tenen evidentment herois. Nosaltres també en tenim d'herois.

En el marc de la Commemoració de la Massacre del 1285 honorem des del 2009 les il·liberenques violades en l'altar, els il·liberencs cremats, assassinats, tots ells víctimes anònimes. El filòsof Walter Benjamin –segons la citació feta per l'artista israelià Dani Karavan en el Memorial *Passatges* que va concebre per a ell a Port-Bou–: ressaltava que és «una tasca més àrdua honorar la memòria dels éssers anònims que no la de les persones cèlebres». És clar que una nació amb estat propi com França pot mitificar els seus herois Jeanne d'Arc, Vauban, De Gaulle... i té una xarxa d'entitats amb zelosos coronels i historiadors que intervenen oficialment dins les escoles i instituts per incentivar el xovinisme francès. Al contrari, nosaltres nacions vençudes i ocupades, privades de memòria, honorem més fàcilment màrtirs anònims perquè no tenim monuments per recordar els nostres herois, ni tan sols sabem qui eren.

Així doncs, enguany volem honorar un heroi que hauria de ser conegut i tenir monument o com a mínim un nom de carrer per haver donat la seva vida per Catalunya, en Bernat d'Oms, senyor de Corbera, que pertanyia a un dels llinatges més

importants de la Catalunya medieval i havia jurat fidelitat als nostres comtes-reis. Tenim a les Garrafes restes de l'anomenada Torre d'Oms. A Elna encapçala la resistència al setge de cinc mesos i mig imposat pel rei francès Lluís XI. El 14 de desembre del 1474, en el cinc-centè aniversari de ser escapçat al Castell de Perpinyà pels francesos, vam homenatjar-lo a Perpinyà amb una missa a l'església de Sant Mateu, una ofrena floral i amb parlaments d'en Gilbert Grau, Josep Deloncle i Miquel Mayol. El diari local *L'Indépendant* publicà tres dies més tard la foto dels catalanistes davant del Palau Major (*Palais des rois de Majorque*) a Perpinyà així com el text sencer de llur moció reivindicativa tan denunciadora del colonialisme en el marc cultural, polític i econòmic que molt probablement el diari no la publicaria *in extenso* avui dia. Havia estat encarregada jo mateixa per Gilbert Grau de consultar escrits històrics a l'abast a la biblioteca de Perpinyà per un article que publicà a la revista *Terres Catalanes*. En el llibre titulat *Avantpassats: Histoire et généalogie des grands hommes de Catalogne du Nord* el professor d'història a la Universitat de Perpinyà i membre de l'IEC Joan Peytavi Deixona afirma que «Bernat d'Oms defensà coratjosament Elna el 1474 enfront dels francesos però que traït per mercenaris italians que van vendre la ciutat als invasors, va ser portat al Castell Major de Perpinyà i executat [...]» i ressalta la seva fidelitat al comte-rei Joan II. Com és sabut Joan II va donar a Perpinyà el títol de Fidelíssima Vila per també la seva resistència heroica a l'agressor Louis XI que durant trenta anys d'ocupació delmà el país a sang i a foc. Per enaltir en Bernat d'Oms, mossèn Josep Bonafont «el Pastorellet de la Vall d'Arles» escriví el 1914 aquells versos commovedors:

«Tot és dol, tot és tristesa
tot és plor en Perpinyà
quan, en la llansa francesa
lo cap d'Oms de gran bellesa
al castell ne penjolà.»

Tanmateix, cada any al Dia de la Memòria no ocultem les vicissituds que patim en el present. Al principi del segle XXI les investides del poder colonial francès, la voluntat de genocidi lingüístic i cultural doncs identitari, són patents i fins i tot, a parer meu, tant o més greus. Convençuts, per més de tres segles d'adoctrinament, de ser francesos, de no tenir cap història pròpia, tanmateix no hem deixat mai d'autodenominar-nos catalans, catalana la nostra llengua, català el nostre patrimoni. D'ençà el 2014 oficialment hem esdevingut «occitans». «Occitans» els llocs de memòria emblemàtics del país com el museu de Talteüll, «occitanes» les nostres produccions. Ho podeu comprovar a la pàgina web de la nova regió amb capital Tolosa de Llenguadoc que ens va ser imposada el 2016 així com la seva denominació «Occitanie»: la resposta a la qüestió «Comment s'appellent les habitants de l'Occitanie» és a dir Com es diuen els habitants d'Occitània?, hi és clara i evident: Les habitants s'appellent occitans. Els habitants es diuen occitans». Ara ens hem tornat occitans.

Al cap de 363 anys de dominació francesa és l'estocada final. En el mitificat «país dels drets de l'home» no vam tenir el dret de votar per decidir la nostra denominació oficial ni tampoc vam poder obtenir l'autorització del Consell d'Estat de canviar-la, malgrat que la quasi totalitat de les batllies (menys una) hagi reivindicat el nom *Pays Catalan*/ País Català com es pot veure a l'entrada dels pobles. És així de fàcil eradicar una identitat mil·lenària en un estat que pretén ser un model de republicanisme. L'emèrit i eminent geògraf Joan Becat de la Universitat de Perpinyà també membre de l'IEC ens va confirmar fa poc l'animadversió patent de la presidenta de la regió Carola Delga per la nostra catalanitat. No és la primera ni l'única.

Recentment al consistori d'Elna membres de l'oposició van abandonar la sessió quan en Pere Manzanares, fundador de Ràdio Arrels i tinent d'alcalde delegat a la catalanitat i les relacions transfrontereres, va prendre la paraula en català; ho

van denunciar al totpoderós representant de l'Estat, el prefecte. La premsa principatina es va fer ressò de la decisió de la batllia d'Elna d'incloure al reglament municipal el dret de parlar en català. En Nicolas Garcia el batlle, conegut per haver desterrat la Maternitat de l'oblit, declarà que «Elna defensa la catedral, el claustre, la Maternitat... i la llengua i la cultura catalanes».

El Dia de la Memòria a Elna reivindiquem doncs drets fonamentals, el dret de conèixer i divulgar la nostra història, el dret d'utilitzar la nostra llengua, dret actualment negat pels nacionalistes francesos, el dret de reivindicar la nostra identitat nacional, el dret de resistir a l'aculturació, a la colonització francesa i evidentment el dret i el deure d'homenatjar els defensors de la terra.

Hi ha genocidis patents com actualment a Ucraïna i hi ha genocidis silenciosos, ocults que allargant-se en el temps aconseguen d'obtenir l'assentiment i la complicitat de llurs víctimes. Són, ben entès, els més perversos. Som uns dotze milions de catalans, la nostra llengua i cultura són mil·lenàries, mai no ens cansem de repetir-ho; reivindiquem el dret internacionalment reconegut a l'autodeterminació, a la consecució d'un estat propi però la nostra lluita, per ser no-violenta, no mobilitza a Europa ni l'imaginari col·lectiu, ni els polítics, ni els mitjans de comunicació i roman silenciada. Mossèn Bonafont tot i ser un capellà ens amonestava: "au fadrins catalans, cordeu-vos l'espardenya que...lo francès...lo traydor... s'es ell amagat ...guerra o esclavitud».

Ningú vol guerra, però no necessitariem tots plegats, de punta a punta dels Països Catalans, representants polítics heroics i ser nosaltres mateixos, la societat civil, més exigents amb ells, més combatius, més coratjosos per posar fi al colonialisme francoespanyol i aconseguir al segle XXI el tan anhelat Estat Català confederal?

Daniela Grau Humbert Elna, 22.05.2022